

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep

0030 Oslo

Oslo, 08.04.2022

Deres ref.: 22/992-, Vår ref.: 22/300

Saksbehandler: Trond Ekornrud

Seksjon for helse-, omsorg- og sosialstatistikk/Avdeling for person- og sosialstatistikk

Høring - innspill til neste folkehelsemelding

Statistisk sentralbyrå (SSB) viser til Helse- og omsorgsdepartementets (HOD) brev av 2. mars d.å. om innspill til arbeid med en stortingsmelding om folkehelsepolitikken, og innspillskonferansen som ble holdt 11. mars.

Perspektiver og Nasjonalt statistikkprogram

SSB støtter departementets perspektiv om at folkehelsearbeid må skje innen alle samfunnsområder. Det var også bakgrunnen for at SSB i høringsuttalelser til henholdsvis ny folkehelselov (2011) og folkehelseforskriften (2012), satte søkelys på å ta i bruk eksisterende statistikkproduksjoner og statistikksystemer for å skaffe et helhetlig bilde av folkehelsearbeid.

SSB støtter også det livsløpsperspektivet Helsedirektoratet legger i sitt innspill. Her kan det være grunn til å understreke at SSBs statistikk- og analyseproduksjon, så vel som deler av forskningsvirksomheten, allerede i dag har en innretning som kan bidra til et solid kunnskapsgrunnlag. Det er likevel nødvendig å se på hvilke muligheter som ligger i videreutvikling og fornying av det samme kunnskapsgrunnlaget.

SSB ønsker generelt å vise til [Nasjonalt program for offisiell statistikk 2021-2023](#) som gir en ramme for det norske statistikksystemet. Programmet skal bidra til å ivareta brukerbehov og til å prioritere produksjon av offisiell statistikk i tråd med disse brukerbehovene. SSB har satt i gang forberedelser til et nytt program som skal gjelde fra 2024. Både gjeldende og kommende statistikkprogram kan bidra til at kunnskap om folkehelse generelt og de ulike temaområdene som departementet lister opp spesielt styrkes.

Utalte temaer og problemstillinger

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) løfter fram noen temaområder med tilhørende problemstillinger i høringsbrevet. SSB opplever at departementet peker på riktige og viktige temaområder som har betydning for folkehelse innenfor de to perspektivene som ble nevnt innledningsvis. Det kan likevel være grunn til å gi noen kommentarer.

Befolkningens sammensetning

Den norske befolkningen er en aldrende befolkning. Om under ti år vil det for første gang være flere eldre enn barn i Norge. Demografiske forhold påvirker både hvilke forebyggende og helsefremmende tiltak som kan gjennomføres, hvilke tiltak som er formålstjenlig og hvilke tilbud og tjenester befolkningen bør ha tilgang til.

Demografien er ulik i forskjellige deler av landet, og det kan derfor være behov for ulike folkehelse tiltak i forskjellige deler av landet. Det er f.eks. befolkningen i distriktene som opplever aldringen aller mest. Framskrivinger av hvordan befolkningen i Norge utvikler seg, gitt ulike forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet, innvandring og utvandring både nasjonalt og lokalt, gir viktig kunnskap om hvilke folkehelseutfordringer vi vil stå overfor i fremtiden, og hvilke tjenestebehov som bør prioriteres.

Barn og unge

Grunnlaget for en god folkehelse blir lagt i barneårene. SSB forbereder å foreslå barn og unge som et eget satsingsområde i statistikkprogrammet fra og med 2024. SSB produserer og publiserer mye statistikk og analyse på området barn og unge. Dette inkluderer både ordinære offisielle statistikkpubliseringer og ulike analyser. Mye av dette er inkludert under ulike emneområder, og noe av statistikken om barn og unge er samlet i en egen portal på SSBs nettsider: <https://www.ssb.no/barn-og-unge>. Det er imidlertid mye relevant statistikk og analyser som ikke er å finne via denne portalen.

SSB vil med forslaget søke å utvide og videreutvikle dagens barn og unge-portal med flere eksisterende statistikker og analyser. I tillegg ønsker SSB å utnytte eksisterende datakilder om barn og unge bedre, gjennomføre flere analyser av barn og unge ved å sammenstille data fra ulike emneområder, samt gjøre flere internasjonale sammenligninger.

Kilder til informasjon

Det finnes gode kilder til kunnskap om folkehelsearbeid. Det nevnte statistikkprogrammet gir en oversikt over eksisterende offisiell statistikk og statistikkssystemer som er relevante å bruke og fornye i tiden som kommer, med det som formål å følge opp og måle folkehelsearbeidet.

SSB ønsker å understreke at statistikkloven gir rom for å utnytte detaljert informasjon fra sentrale helseregistre, som Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) og Norsk pasientregister (NPR), for statistikkformål. Det innebærer bl.a. at opplysningene kan brukes aktivt, for å produsere offisiell statistikk som gir mer innsikt i hvem hhv. brukere av og pasienter i helsetjenesten er. Til tross for at disse sentrale helseregistrene inneholder informasjon om behandling av ulike helseproblemer som allerede har oppstått, ligger det etter vårt skjønn mye god folkehelseinnsikt også i denne typen informasjon.

Sosial ulikhet i helse

Det er godt dokumentert at det er sosial ulikhet i helse i den norske befolkningen. SSB publiserer en rekke statistikker som viser ulike forhold ved sosiale forskjeller i helsetilstand og bruken av helsetjenester. SSB har også gjennomført en rekke analyser om sosial ulikhet innenfor ulike helseområder. For å styrke kunnskapsgrunnlaget ytterligere på dette området, vil det være behov for å utvide allerede etablerte statistikker med flere dimensjoner knyttet til sosial ulikhet i helse, samt gjennomføre flere og oppdaterte analyser om temaet.

SSB planlegger å bruke informasjon fra sentrale helseregistre sammenstilt med informasjon fra andre administrative og statistiske registre, for å belyse sosial ulikhet i helse. Det er flere forhold som er aktuelle i en slik sammenheng, men utdanningsnivå, inntektsnivå og arbeidslivstilknytning er gjennom litteraturen pekt på som viktige sosioøkonomiske faktorer som har en påvirkningskraft.

Folkehelsearbeid i kommunene

Kommunene har en viktig rolle i folkehelsearbeidet. KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering) gir årlige opplysninger om kommunal og fylkeskommunal virksomhet. Tallmaterialet omfatter økonomi, skoler, helse, kultur, miljø, sosiale tjenester, boliger, tekniske tjenester og samferdsel. KOSTRA er et viktig verktøy for folkehelsearbeidet i kommunene, både som kunnskapsgrunnlag om hvilke tjenester og tilbud som er tilgjengelig i kommunene og hva disse koster på kort sikt, men også på lengre sikt for å måle effekter av framtidige tiltak innenfor arbeidet med folkehelse.

KOSTRA kan også være et nyttig verktøy for å hente inn ny og relevant informasjon som gjelder ulike deler av folkehelsearbeidet i kommunene. Ett eksempel hvor det er gjennomført utvidete kartlegginger via KOSTRA, som er relevant for folkehelse, er frisklivssentraler. Dette er en kommunal helsefremmende og forebyggende helsetjeneste som skal tilby kunnskapsbasert og effektiv hjelp til å endre levevaner og mestre helseutfordringer. Målgruppen for frisklivssentraler er personer med sammensatte og langvarige helseplager som trenger hjelp til å endre levevaner og mestre sykdom. Kartleggingene av frisklivssentraler ble gjennomført for rapporteringsårene 2013, 2016 og 2019, og det planlegges en tilsvarende kartlegging for 2022. Resultater og analyser basert på kartleggingene er grundig dokumentert i SSBs rapportserie. Det vil være mulig å gjennomføre tilsvarende utvidete kartlegginger for enkeltår, eller ta inn årlige spørsmål knyttet til andre viktige folkehelseområder i framtiden.

Ny kostholdstatistikk

Et sunt kosthold er en viktig faktor for god folkehelse i befolkningen. I løpet av 2022 skal SSB publisere ny offisiell statistikk over kostholdet i den norske befolkningen. Første publisering vil inneholde tall for 2018-årgangen, men på lengre sikt er målsetningen å publisere årlig.

SSB vil ved å ta i bruk nye datakilder som kvitteringsdata fra dagligvarekjedene, banktransaksjoner, data om næringsinnhold i matvarene og husholdningsopplysninger fra SSBs administrative register, ha forutsetninger for å produsere en statistikk av langt høyere kvalitet og detaljgrad enn tidligere. Statistikken skal blant annet presentere hvordan kostholdet i den norske befolkningen varierer med sosioøkonomiske bakgrunnsfaktorer som inntekt, utdanning og arbeidsmarkedstilknytning, samt hvordan det varierer med demografiske og geografiske dimensjoner. Det er viktig å få frem regionale, demografiske og sosiale forskjeller i kosthold siden dette er en sentral dimensjon når folkehelsen i befolkninga skal måles og tallfestes. Statistikken vil gi økt kunnskap og nye muligheter til å studere, følge opp og måle endringer i kostholdet i befolkningen.

Med vennlig hilsen

Geir Axelsen
administrerende direktør

Kopi: Finansdepartementet